

Homeopátia

a. m. hasonszenvészet

Némelyek által ma is követett orvosi irány, melyet Hahnemann Sámuel a század elején alapított meg: Organon der rationellen Heilkunde (1810) és Reine Arzneimittellehre (1811) c. könyveiben. Tételeinek főbbjei a következők voltak: A betegség a tisztán szellemi életerő lehangolódásán alapszik és teljesen immateriális természetű. Miután a betegség benső lényege megfoghatatlan, az orvos működése csupán a tünetek megszüntetésére szorítkozhatik. A betegségek gyógyulását nem az életerő eszközli, hanem vagy egy önként támadó s az eredeti betegséghez hasonló, de erősebb affekció, vagy az ugyanilyen folyamatot létrehozó homeopátikus eljárás, t. i. előidézése az eredeti betegséghez hasonló, de erősebb, s azt eloszlató kórállapotnak. Ez utóbbit oly orvosságok hozzák létre, melyek egészséges embereknél a leküzdendő betegséghez hasonló bajt idéznek elő; ez az elv a **similia similibus curantur**. A

helyesen választott homeopátikus szer a betegséget mintegy eltörli; az életerő itt nem szerepel s csak arra szolgál, hogy az eredeti betegség megszűnése után visszamaradó «gyógyszerbetegséget» megszüntesse. Minden betegség gyógyítására mindig csak egy egyszerű orvosság szükséges. A gyógyszerek hatásai annál erősebbek, minél kisebb azok dózisa. Biztosság okáért azonban célszerű a gyógyszer adagát kissé erősebbre venni, tehát még kisebbre, mint szükséges. Minden lokálisnak vélt betegség csak tünete egy általános állapotnak; tehát a betegségek felosztása helybeliekre és általánosokra téves; ezért minden betegségnél belső szerekre van szükség. A gyógyszerek nem anyaguk által hatnak, hanem a bennük lévő immateriális erők által s ezen erők annál határozottabban érvényesülnek, minél inkább háttérbe lép a szerek testi anyaga.

A gyógyszerek tiszta erejüket hígítás és potenciozás folytán fejtik ki legjobban. 2 csepp friss növénynedv v. őstinktúra 98 csepp borszesszel keverve, bizonyos számú erős karlikésekkel összerázva potencioztatik; ez az első dilúció, melyből 1 csepp 99 csepp borszesszel a második dilúciót képezi, és így megy ez a harmincadig dilúcióig, melyben tehát az eredeti gyógyszernek csak nyomai lehetnek. Ugyanigy kell eljárni Hahnemann szerint az oldható szerves anyagokkal is. p. fémsókkal, de melyeknél főleg pedig az oldhatatlanoknál, tejcukor helyettesíti a spirituszt, mely előbbivel apró, kis golyócskák készíttetnek. Némely esetben elegendő Hahnemann szerint ez így potenciozott szereket egyszerűen meg is szagolni. A H. mellett lehetőleg oly diéta szerint kell élni a betegnek, mely nem izgat és mely gyógyszermentes.

Életveszélyes állapotokban, p. mérgezésnél, tetszhalálnál a H. nem elegendő, hanem először a régi iskola u. n. palliativ szerveivel az életerőt kell ismét felserkenteni, mert ilyenkor nem igazi betegség, hanem csak az életerő lefokozódása van jelen.

Számos krónikus betegségben, melyekről Hahnemann külön könyvet írt, a régi iskola által okozott gyógyszeres senyvedés van jelen, vagy bizonyos alapbetegségek, melyeket ő psora, syphilis és sykkosis néven nevez; ezeket a szimptomatikus kezeléssel nem lehet gyógyítani, hanem az alapbetegségnek megfelelő gyógyszereket kell választani. Ezek Hahnemann főbb tételei.

Ezen tanok gyorsan terjedtek, egyrészt az újság ingere s a Hahnemann fellépésének határozottsága folytán, másrészt mint reakció a Hahnemann idejében és az előtt divó orvosi heroizmus és brutalizmus ellen, midőn hashajtás, hánytatás, izzasztás, köpölyözés és érvágás voltak a divatos gyógyeljárások, melyek, valamint erős szereknek nagy adagokban és komplikált recipékben való rendelése a betegségek képét és lefolyását annyira megzavarták és megváltoztatták, hogy azok megfigyelése, helyes megismerése szinte lehetetlenné vált.

Hogy a Hahnemann elveivel betegségeket gyógyítani nem lehet, az a mai gyógyszerteran előtt kétségtelen, s ha betegek mégis gyógyultak s talán nagyobb számban s gyorsabban, mint az akkori u. n. régi iskola sokat tevő eljárásai mellett, úgy azt annak kell tulajdonítani, hogy a betegségek lefolyását és az önkéntes gyógyulást nem zavarta számbavehető gyógyszeres beavatkozás, s az éttrendre Hahnemann és követői nagyobb súlyt fektettek, mint a régi iskola.

Természetesen számos esetben a szuggesztióknak is tág szerepe jutott egyes beteges szimptomák megszűnését illetőleg. Egy nagy haszna s talán érdeme is volt a H.-nak, t. i. megismertette az orvosokat a betegségek gyógyszerelés által nem módosított természetes lefolyásával. A H., bár Hahnemann nem vallja be, sőt tagadja, szoros viszonyban áll a brownianizmussal s közös alapjuk a dinamizmus, mi Hahnemannnál különösen tanainak terapentikus részében tűnik ki. Mindkettő nagy súlyt fektet a szimptomákra, mindkettő tagadja a természet, illetve a szervezet működését a gyógyulásnál.

Hahnemann követői voltak kezdetben főleg Müller Móríc Lipcsében, Gross Jüterbogban és Stäpf Naumburgban (1810). Későbbi követői némelyekben módosították a tétéleket. Tulzók léptek fel, kik, ha lehet, még tulhajtották a H. tanait s p. a rühösséget rühösöktől származó potencirozott genyedséggel gyógyították, majd tüdő- és májbajokat potencirozott tüdő- és máj-nedvvel, u. n. pulmoninnal és hepatinnal. Voltak (Trinks és Griesselich), kik az erős dilúciókat elvetették és csak az ős-tinkturákat használták. Ujabban számos homeopata a similia similibus elvét is abbahagyta s csak a gyógyszerek erősebb vagy gyengébb u. n. potencirozását tartotta meg, valamint az egy szervhez való ragaszkodást. Számosan már figyelemmel vannak (ami a század közepén még nem igen történt meg) a fizikai diagnosztikára, a kórboncolástanra és kórszövettanra, mi természetesen, eltekintve gyógyszerteranilag tarthatatlan terapeutaik elveiktől, csak elismerésre méltó.

S míg azelőtt gyakran szövetségben voltak a homeopaták az állati magnetizmussal és spiritizmussal, addig utóbban ez már csak laikusok részéről tapasztalható, míg orvosok ettől távol állnak. Általában a közeledés a mai orvostudományhoz napról-napra jobban észlelhető, s a merev dogmatizmus alábbhagyóban van. A mai magyarországi H. főbb elveit Bakody Tivadar munkáiban találjuk meg (I. Bakody).

Magyarországon a H.-nak régebben főbb képviselői voltak: Almási Balogh Pál, Bakody József, Kovács Pál (ki szépirodalommal is foglalkozott), Hausmann Ferenc és Moskovicz Mór, Argenti Döme. Mai nevesebb képviselői Bakody Tivadar; Szontágh Ábor, Balogh Tihamér (Almási Tihamér, színműíró).

A budapesti egyetemen a H.-nak 1871. két tanszéket is állítottak fel az országgyűlés határozatából, de az orvosi fakultás ellenére. A tanszékre Hausmann Ferencet és Bokody Tivadart nevezték ki. Hausmann halálakor tanszékét nem töltötték be; a másik tanszék fennáll s a városi közkórházak egyik osztályában van beteganyaga.

A homeopatákban Budapesten egyletük is van, melyek címe Magyar hasonszenvi orvos-egylet, alapított 1863., első elnöke volt Almási Balogh Pál. Két, jótékony adakozásokból fentartott kórházzal is bírnak Budapesten, az egyik a Bethesda, a másik az Elisabethinum a Ferencvárosban.

Az 1876. XIV. t.-c. megengedi a hasonszenvi orvosoknak, hogy gyógyszereiket a betegeknek önmaguk szolgáltatassák ki, csupán azok őszanyagait kell nyilvános gyógyszerútból beszerezniök; a többi orvosoknak az öndiszipenzálás meg van tiltva. A homeopaták igyekeztek az utolsó időben az ugynevezett serumterápiának eredményeit öngigazolásukra felhasználni, illetve mint elveik diadalát odaállítani; hogy azonban erre csak látszólagos alapjuk van s nem tényleges, minden a dolgok lényegébe betekintő patologus előtt világos.

A közegészségre rendkívül káros volt és még ma is az, hogy a laikus közönség kezébe oly homeopatikusan elvek alapján megírt könyvek kerültek, melyek egyszerűnek állították oda a betegségek felismerését és gyógykezelését s melyek alapján a laikusok önmagukat és másokat gyógyítottak, kuruzsolgattak s gyakran talán súlyosabb, gyors orvosi segílyt igénylő, kezdetben még gyógyítható betegségek kerültek el a racionális orvos tudományát.

Azzal is káros hatása volt a H.-nak, hogy az ugynevezett Hahnemann-féle gyógyszeres senyvek előidézésével hangosan vádolta az u. n. allopatákat, kik pedig a bécsi iskola (Skoda, Oppoltzer) keletkezése s a modern kísérleti gyógyszerhatástan kifejlődése óta nem hasonlíthatók össze a Hahnemann korabeli terapeutákkal; ez által bizalmatlanná tették a közönséget az orvosok óriási többsége és az igazán ható gyógyszerek iránt (kinin, morfin stb.).

PALLAS NAGYLEXIKON